

ЧАСТ ПЪРВА
ИЗПОВЯДВАНЕТО
НА ВЯРАТА

РАЗДЕЛ ПЪРВИ

„АЗ ВЯРВАМ“ – „НИЕ ВЯРВАМЕ“

26 Когато изповядваме нашата вяра, започваме с думите „аз вярвам“ или „ние вярваме“. Преди да изложим вярата на Църквата такава, каквато я изповядваме във Веруюто, чествана в литургията, живяна в изпълнение на заповедите и в молитвата, нека се запитае какво означава „вярвам“. Вярата е отговорът, даден от човека на Бога, Който му се открива и дава Себе си, като в същото време хвърля обилна светлина върху човека, търсец висшия смисъл на своя живот. Ние разглеждаме на първо място това търсене на човека (*глава първа*), след това Божественото Откровение, чрез което Бог

се явява на човека (*глава втора*), и накрая – отговора на вярата (*глава трета*).

ГЛАВА ПЪРВА ЧОВЕК Е „ВЪЗПРИЕМЧИВ“ ЗА БОГА

I. Стремeжът към Бога

355, 1701

27 Стремeжът към Бога е вписан в човешкото сърце, защото човек е създаден от Бога и за Бога; Бог не престава да привлича човека към Себе си и единствено в Бога човекът ще намери истината и щастието, които неуморно търси.

1718

„Най-възвишеният израз на човешкото достойнство се таи в призиването на човека да бъде в общение с Бога. Бог подтиква човека към диалог с Него и този диалог започва със самото човешко съществуване. Ако човек съществува, то е, защото Бог го е създал от любов и от любов не престава да поддържа живота му; и човек не живее напълно съгласно истината, ако не признае свободно тази любов и не се предаде изцяло в ръцете на своя Създател.“¹

843, 2566

28 От исторически времена и до днес чрез своята вяра и религиозно поведение (молитви, жертвоприношения, култове, размишления и др.) хората са изразявали и показвали по многобройни начини диренето на Бога. Независимо от съдържащите се в тях неясноти тези изразни форми са толкова универсални, че човекът може да бъде определен като *религиозно същество (ens religiosum)*:

2095-2109

„Бог произведе от една кръв целия род човешки да обитава по цялото земно лице, като назначи предопределени времена и граници за тяхното обитаване, за да търсят Господа, за да Го усетят и намерят, макар Той и да не е далеч от всеки един от нас: защото ние чрез Него живеем и се движим, и съществуваме, както и някои са казали: „Негов род сме“ (*Деян. 17, 26–28*).

2123-2128

29 Обаче тази „вътрешна и жизнена връзка, която свързва човека

¹ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 19, ASS 58 (1966) 1038-1039.

² CONCILIIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 19, ASS 58 (1966) 1039.

с Бога², може да бъде забравена, незачетена, а дори и отхвърлена от човека. Подобни отношения могат да имат твърде различен произход³: бунт срещу злото в света, невежество или религиозно безразличие, житейски грижи и примамливи богатства⁴, лошият пример на вярващите, различни течения на мисълта, враждебни на религията, и накрая, поведението на човека грешник, който поради страх се крие от Бога⁵ и бяга от Неговия зов⁶.

845, 2567 30 „Да се весели сърцето на ония, които търсят Господа“ (Пс. 104, 3). Макар че човек може да забрави или да се отрече от Бога, Бог не престава да зове всеки човек, да го търси, за да живее и да намери щастието си. Но това търсене изисква от човека голямо усилие на разума, право насочена воля, „праведно сърце“, а също така и свидетелството на останалите хора, които го учат как да търси Бога.

„Велик си, Господи, и достоен за похвала! Велика е силата Ти и разумът Ти – неизмерим!

И да Те прослави иска човекът, частица от творението Твое, човекът, който вредом носи със себе си своята тленност, носи свидетелството за греха си и свидетелството, че *Ти се противиш на горделивите* (1 Петр. 5:5; Иак. 4:6). И все пак да Те прослави иска човекът, частица от творението Твое.

Ти палиш в него радостта да Те прославя: че си ни създал за Тебе, и неспокойно е сърцето ни, докато не намери в Тебе покой.“⁷

II. Пътища, които водят до познаването на Бога

31 Създаден по образ на Бога, призован да познава и да обича Бога, човекът, който търси Бога, открива някои „пътища“, за да достигне до познаването на Бога. Наричат ги също „доказателства за съществуването на Бога“ не толкова в смисъла на доказателствата, търсени от естествените науки, колкото в смисъла на „схождащи се и убеждаващи доказателства“, които позволяват да се добие истинска сигурност.

Тези „пътища“ на приближаването до Бога имат за изходна

³ Вж. CONCILIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 19-21, ASS 58 (1966) 1038-1042.

⁴ Вж. *Мат.* 13, 22.

⁵ Вж. *Бит.* 3, 8-10.

⁶ Вж. *Иона* 1, 3.

⁷ SANCTUS AUGUSTINUS, *Confessiones*, 1, 1, 1: CCL 27, 1 (PL 32, 659-661).

точка сътворението: материалния свят и човешката личност.

32 *Светът*. Изхождайки от движението и действеността, от свързаността, реда и красотата, можем да познаем Бог като начало и край на света.

54, 337

Говорейки за езичниците, св. Павел казва: „Онова, що може да се знае за Бога, тям е явно, понеже Бог им го откри, защото онова, що е невидимо у Него, сиреч вечната Му сила и Божеството, се вижда още от създание мира чрез разглеждане на творенията“ (*Рим.* 1, 19–20).⁸

И св. Августин казва: „Запитай красотата на земята, запитай красотата на морето, запитай красотата на въздуха, който простира надлъж и нашир, запитай красотата на небето... Запитай всички тези неща. Всички ти отговарят: Виж! Ние сме красиви. Тяхната красота е тяхната *изповед*. Кой е създал тези променливи красоти, ако не Едната непроменима Красота?“⁹

2500

1730, 1776

33 *Човекът*. Със своята отвореност към истината и красотата, със своето чувство за моралното добро, със своята свобода и гласа на съвестта, със своя устрем към безкрайното и към щастие то човекът се пита за съществуването на Бога. Във всичко това той долавя знаците на своята духовна душа. „Кълин от вечността, който той носи в себе си, неговата душа не може да се сведе само до материя и води началото си единствено от Бога.“¹⁰

1703

336

34 Светът и човекът свидетелстват, че нямат в себе си нито своя първоначален принцип, нито своята крайна цел, но участват в Битието, което съществува в себе си и което е без начало и без край. Така по тези различни „пътища“ човек може да се доближи до познанието за съществуването на една реалност, която е първоначалната причина и крайната цел на всичко и която „всички наричат Бог“¹¹.

199

50

35 Възможностите на човека го правят способен да познае съществуването на един личен Бог. Но за да може човек да навлезе в неговата интимност, Бог пожела да му се открие и да му даде благодатта той да може да възприеме това откровение във вярата. При това доказателствата за съществуването на Бога могат да предразположат към вярата и да помогнат да се прозре, че тя не противоречи

159

⁸ Вж. *Деян.* 14, 15-17; 17, 27-28; *Прем.* 13, 1-9.

⁹ Sanctus Augustinus, *Sermo* 241, 2; PL 38, 1134.

¹⁰ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 18; AAS 58 (1966) 1038; cf. *Ibid.*, 14; AAS 58 (1966) 1036.

¹¹ SANCTUS THOMAS AQUINAS, *Summa theologiae* 1, q. 2, a. 3, c.: Ed. Leon. 4, 31.

на човешкия разум.

III. Познаването на Бога според Църквата

355 36 „Светата Църква, наша Майка, поддържа и учи, че Бог е начало
и край на всички неща и може да бъде познат със сигурност чрез
естествената светлина на човешкия разум, като се изхожда от съз-
дадените неща.“¹² Без тази способност човек не би могъл да приеме
1960 Божията Откровение. Човек е способен на това, защото е създаден
„по образ и подобие на Бога“ (*Бит.* 1, 27).

37 Все пак в историческите условия, при които се намира, човек
изпитва доста затруднения, за да познае Бога единствено чрез свет-
лината на своя разум:

Човешкият разум, казано просто, може със собствени сили и естест-
вена светлина да достигне до истинското и сигурно познание на един
личен Бог, който чрез Своето Провидение закриля и управлява света,
както и до познанието на естествения закон, вложен в нашите души от
Създателя. Въпреки това разумът в действителност би могъл заради
своите сили и поради същите причини да срещне доста трудности,
които му пречат да използва ефикасно и плодотворно природната си
способност. Защото истините, опиращи до Бога и засягащи съществу-
ващите отношения между Бога и хората, надхвърлят абсолютно реда
на осезаемите неща и когато трябва да се превърнат в действие и да
преобразят живота, те налагат себеотдаване и себеотрицание. Човеш-
кият дух при възприемането на подобни истини среща затруднение
както от страна на чувствата, така и от страна на въображението, а
също така и от лоши желаниа, породени от първородния грях. Оттам
следва, че хората лесно се убеждават в погрешността или поне в неси-
гурността на подобни неща, които те сами не биха желали да са
истински¹³.

2036

38 Ето защо човек има нужда да бъде осветлен чрез Божественото
Откровение не само върху това, което превишава неговия разум, но
също така върху „религиозните и моралните истини, които сами по
себе си не са недостъпни за разума, за да могат при сегашното
състояние на човешкия род да бъдат познати от всички без

¹² CONCILIUM VATICANUM I, Const. dogm. *Dei Filius*, c. 2: DS 3004; cf. *Ibid.*, De Revelatione, canon 2: DS 3026; CONCILIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Dei Verbum*, 6: AAS 58 (1966) 819.

¹³ PIUS XII, Lett. enc. *Humani generis*: D.S. 3875 (1960).

¹⁴ *Ibid.*: DS 3876 Cf. CONCILIUM VATICANUM I, Const. dogm. *Dei Filius*, c. 2: DS 3005; CONCILIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Dei Verbum*, 6: AAS 58 (1966) 819-820; SANCTUS THOMAS AQUINAS, *Summa theologiae* 1, q. 1, a. 1, c.: Ed. Leon. 4, 6.

затруднение, с твърда сигурност и без примеси от грешки¹⁴.

IV. Как да говорим за Бога?

851

39 Като защитава способността на човешкия разум да познае Бога, Църквата изразява увереността си във възможността да говори за Бога на всички хора и с всички хора. Това убеждение е отправна точка за нейния диалог с другите религии, с философията и с науките, както с невярващите и с атеистите.

40 Понеже нашето познание за Бога е ограничено, то и нашето говорене за Бога е също ограничено. Ние можем да назоваваме Бога, като изхождаме единствено от създанията и в съгласие с нашия ограничен човешки начин да познаваме и мислим.

41 *Всички създания имат известно сходство с Бога*, по-специално човекът, създаден по образ и подобие на Бога. Многобройните съвършенства на създанията (тяхната истинност, благодетелност, красота) отразяват безкрайното съвършенство на Бога. Оттам ние можем да назоваваме Бога, като изхождаме от съвършенствата на Неговите създания, „защото от величието и хубостта у създанията ще се познае сравнително Виновникът на тяхното битие“ (*Прем. 13, 5*). 213, 299

42 Бог превъзхожда всяко създание. Следователно ние трябва непрекъснато да изчистваме нашия език от неговата ограниченост, образност, несъвършенство, за да не смесваме Бог, Който е „неизразим, непонятен, невидим, неуловим“¹⁵, с нашите човешки представи. Нашите човешки слова остават винаги извън тайната на Бога. 370

43 Като говорим така за Бога, безспорно нашият език се изразява по човешки начин, но той реално се отнася до самия Бог, без да може при това да го изрази в Неговата безкрайна простота. В действителност трябва да припомним, че „между Създателя и създанието не може да се отбележи такова сходство, че разликата между тях да не е още по-голяма“¹⁶, и че „ние можем да разберем 206

¹⁵ *Liturgia Byzantina. Anaphora sancti Ioannis Chrysostomi: Liturgies Eastern and Western*, ed. F.E. BRIGHTMAN (Oxford 1896) p. 384 (PG 63, 915).

¹⁶ CONCILUM LATERANENSE IV, Cap. 2. *De errore abbatissae Ioaachim*: DS 806.

¹⁷ SANCTUS THOMAS AQUINAS, *Summa contra gentiles* 1, 30: Ed. Leon. 13, 92.

за Бога не това, което Той е, а по-скоро това, което Той не е, и по какъв начин всичко друго се отнася към Него⁴¹⁷.

Накратко

- 44 *Човек е по природа и по призвание религиозно същество. Понеже идва от Бога и към Бога отива, човек може да живее пълноценен живот само ако живее свободно свързан с Бога.*
- 45 *Човек е създаден, за да живее в общение с Бога, в Когото той намира своето щастие: „Когато с Тебе цял се съединя, няма да чувствам болка и мъка и жив ще бъде целият мой живот, с Тебе изпълнен.“¹⁸*
- 46 *Когато чува посланието на създанията и гласа на своята съвест, човек може да достигне до увереността в съществуването на Бога, причина и край на всичко.*
- 47 *Църквата учи, че Бог единствен е истинен, наш Създател и Господ и може да бъде познат със сигурност чрез делата си благодарение на естествената светлина на човешкия разум¹⁹.*
- 48 *Ние можем реално да назоваваме Бога, като изхождаме от многобройните свършенства на създанията, които са подобия на безкрайно свършения Бог, дори ако нашият ограничен език не изчерпва Тайната.*
- 49 *„Създанието... без Създателя изчезва.“²⁰ Ето защо вярващите се чувстват подтикнати от любов към Христа да носят светлината на оживотворяващия Бог на онези, които не Го познават или Го отричат.*

¹⁸ SANCTUS AUGUSTINUS, *Confessiones* 10, 28, 39: CCL 27, 175 (PL 32, 795).

¹⁹ Cf. CONCILIUM VATICANUM I, Const. dogm. *Dei Filius*, De revelatione, canon 2: DS 3026.

²⁰ CONCILIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 36: AAS 58 (1966) 1054.